NORAKSTS
Lieta Nr. A42704609
SKA – 50/2011

S P R I E D U M S

Rīgā 2011.gada 10.februārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators J.Neimanis
senatore D.Mita
senatore R.Vīduša

piedaloties pieteicēja *I.Š.* pārstāvjiem *B.L.* un *M.P.* un
atbildētājas Rīgas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes – Rīgas domes pārstāvjiem *A.Š.* un *K.M.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *I.Š.* pieteikuma par Rīgas domes 2009.gada 29.janvāra lēmuma atcelšanu daļā, sakarā ar Rīgas domes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 26.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējam *I.Š.* ar Rīgas apgabaltiesas 2008.gada 17.aprīļa spriedumu, kurš stājās spēkā 2008.gada 21.maijā, tika atjaunotas īpašuma tiesības uz zemes vienību Rīgā. Pieteicējs uzskatāms par nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju ar 2008.gada 1.jūliju.

[2] Ar Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvaldes 2008.gada 16.oktobra lēmumu pieteicējam aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis par zemi par periodu no 2008.gada 1.jūlija līdz 2008.gada 30.septembrim Ls 142,61 apmērā, kas

iemaksājams nekavējoties, un par periodu no 2008.gada 1.oktobra līdz 2008.gada 31.decembrim Ls 142,61 apmērā, kura samaksas termiņš – 2008.gada 17.novembris, kā arī par laicīgu nepieteikšanos pašvaldībā kā nodokļa maksātājam aprēķināta soda nauda Ls 42,78 apmērā par periodu no 2008.gada 1.jūlija līdz 2008.gada 30.septembrim.

Nepiekrītot šādam lēmumam, pieteicējs to apstrīdēja Rīgas domes priekšsēdētājam, lūdzot atcelt Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvaldes lēmumu un uzlikt pienākumu no jauna veikt nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu, ievērojot likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 22.punktu, savukārt lēmuma neatcelšanas gadījumā uzlikt par pienākumu aprēķināt 2008.gada teorētisko nodokļu summu, ievērojot 25 procentu pieaugumu pret 2007.gada teorētisko nodokli.

Izskatījis apstrīdēšanas iesniegumu, Rīgas domes priekšsēdētājs ar 2009.gada 29.janvāra lēmumu pārsūdzēto lēmumu atstāja negrozītu, bet pieteicēja lūgumu par pienākuma uzlikšanu aprēķināt 2008.gada teorētisko nodokļu summu, ievērojot 25 procentu pieaugumu pret 2007.gada teorētisko nodokli, noraidīja.

[3] Pieteicējs iesniedza pieteikumu administratīvajā tiesā par administratīvā akta atcelšanu, lūdzot atcelt Rīgas domes priekšsēdētāja 2009.gada 29.janvāra lēmumu daļā, ar kuru viņam uzlikts pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli, neievērojot 25 procentu pieauguma ierobežojumu attiecībā pret 2007.gada teorētiski aprēķināto nodokli.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2009.gada 25.jūnija spriedumu pieteikumu apmierināja, atceļot Rīgas domes priekšsēdētāja 2009.gada 29.janvāra lēmumu no tā pieņemšanas dienas daļā: 1) par nekustamā īpašuma nodokli par periodu no 2008.gada 1.jūlija līdz 30.septembrim daļā par Ls 102,48; 2) par nekustamā īpašuma nodokli par periodu no 2008.gada 1.oktobra līdz 31.decembrim daļā par Ls 102,49; 3) par soda naudu par savlaicīgu nepieteikšanos pašvaldībā kā nekustamā īpašuma nodokļa maksātājam par periodu no 2008.gada 1.jūlija līdz 30.septembrim daļā par Ls 30,74.

Tiesas spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem motīviem.

[4.1] Nav pamata Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumos Nr.495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" ietverto iztulkot tādā veidā, ka tas sašaurina likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli"

noteikto, konkrēti, minētā likuma pārejas noteikumu 22.punkta regulējumu. Vienīgais nosacījums, kas ierobežo likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 22.punkta piemērošanu, saskaņā ar šo normu ir tas, ka nekustamajam īpašumam tiek mainīts lietošanas mērķis, taču tas konkrētajā gadījumā nav noticis. Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumu Nr.495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" 60.[1]2.apakšpunktā paredzētais nosacījums (rekonstruētās ēkas) līdz ar to nav iztulkojams kā tāds, kas ierobežo likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 22.punkta piemērošanu.

Nav pamata Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumu Nr.495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" 60.[1]2.apakšpunkta tagadējo redakciju attiecināt uz izskatāmo lietu.

[4.2] Pašvaldībai bija iespējams noskaidrot konkrētā īpašuma 2007.gada kadastrālo vērtību un aprēķināt iespējamo nodokļa apmēru, ja tāds būtu bijis jāmaksā. Tādēļ likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 22.punkta normas piemērošana ir iespējama arī gadījumā, ja par attiecīgo nekustamo īpašumu nav veikts nekustamā īpašuma nodokļa aprēķins par iepriekšējo taksācijas gadu.

[4.3] Saskaņā ar likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 9.panta piekto daļu pieteicējam par periodu no 2008.gada 1.jūlija līdz 30.septembrim aprēķināma soda nauda 30 procentu apmērā no nodokļa summas.

[5] Administratīvā apgabaltiesa ar 2010.gada 26.maija spriedumu pieteikumu apmierināja, atzīstot pirmās instances tiesas spriedumā ietverto pamatojumu par pareizu, pilnībā pietiekamu un pievienojoties tam.

[6] Rīgas dome iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 26.maija spriedumu atcelt. Kasācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[6.1] Lai piemērotu likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 22.punktu, nepieciešams konstatēt divus priekšnoteikumus – nemainīgs lietošanas mērķis un iepriekšējā taksācijas gadā veiktā nodokļu aprēķina esamība. Minētā tiesību norma neparedz ierobežot pirmreizēji aprēķinātā nodokļa apmēru, kā arī neviena tiesību norma neuzliek par pienākumu šādos gadījumos aprēķināt teorētisko nekustamā īpašuma nodokli par iepriekšējo taksācijas periodu.

[6.2] Ministru kabineta 2009.gada 7.aprīļa noteikumi Nr.301 „Grozījumi Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumos Nr.495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" *(spēkā ar 2009.gada 16.aprīli)* izskaidro likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas kārtību, novēršot iespējamo atšķirīgo tiesību normu interpretāciju, nevis maina minētā likuma regulējumu.

[6.3] Vēsturiskā kadastrālās vērtības noteikšana nodokļu administrācijai ir maksas pakalpojums, līdz ar to nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšana, ņemot vērā teorētisko nekustamā īpašuma nodokli 2007.gadam, nodokļu administrācijai būtu maksas pakalpojums, un tas būtu pretrunā nodokļu administrēšanas principiem.

[7] Pieteicējs iesniedzis paskaidrojumus, kuros lūdz Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 26.maija spriedumu atstāt spēkā, bet Rīgas domes kasācijas sūdzību noraidīt, norādot turpmāk minētos argumentus.

[7.1] Rīgas domes 2009.gada 29.janvāra lēmumā, nepiemērojot likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 22. un 23.punkta noteikumus, kļūdaini noteikts nodokļa apmērs, līdz ar to minētais lēmums uzskatāms par nepamatotu.

[7.2] Zemesgabalam pēdējos taksācijas gados nav mainījies lietošanas mērķis.

[7.3] Nekustamā īpašuma nodokļa teorētisko apmēru ir iespējams aprēķināt, jo Valsts zemes dienestā ir pieejamas visu zemesgabalu kadastrālās vērtības par iepriekšējo periodu (2007.gadu). Rīgas domes pārstāvis lietā Nr.A4269708 norādījis, ka Rīgas domei pastāv tehniskas iespējas nodokli aprēķināt.

[7.4] Īpašuma atjaunošanas lietās saskaņā ar likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 9.panta ceturto daļu un 18.panta otro punktu bijušie zemes īpašnieki (vai viņu mantinieki) atbrīvojami no valsts nodevas samaksas.

[7.5] Zemesgabala atrašanās pašvaldības rīcībā nevar būt par iemeslu likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 22. un 23.punkta nepiemērošanai, kas savukārt neatbilst Administratīvā procesa likuma 15.panta piektajā daļā un 17.panta otrajā daļā, kā arī Latvijas Republikas Satversmes 91.pantā noteiktajam.

[7.6] Piemērojot aprēķinu, tika ignorēts Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmajā, otrajā, trešajā un ceturtajā daļā noteiktais.

[7.7] Pēc pieteicēja lūguma Finanšu ministrija ir devusi skaidrojumu, ka likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 22.punktā paredzētais ierobežojums attiecināms uz zemesgabaliem, uz kuriem atjaunotas īpašuma tiesības.

[7.8] Rīgas domes likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 22. un 23.punkta interpretācija tiesu praksē atzīta par nepareizu.

[7.9] Ministru kabineta 2009.gada 7.aprīļa noteikumi Nr.301 „Grozījumi Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumos Nr.495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" ir pretrunā Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam un pārkāpj Latvijas Republikas Satversmes 105.pantā noteiktās tiesības.

[7.10] Personu grupai, kurai ir atjaunotas īpašuma tiesības, tiek liegts izmantot pārejas noteikumu noteiktos nodokļa pieauguma ierobežojumus, kas ir par pamatu Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21.panta pirmā punkta neievērošanai un nevienlīdzīgai attieksmei.

[7.11] Informācijas apmaiņa starp Valsts zemes dienestu un nodokļu administrāciju ir regulēta Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 84. un 85.pantā, kā arī 86.panta otrajā daļā, Ministru kabineta 2006.gada 4.jūlija noteikumu Nr.561 „Noteikumi par valsts nodevu par kadastra izziņu" 7.punktā, Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumu Nr.1652 „Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas pieprasīšanas un izsniegšanas kārtība" 4.punktā, Ministru kabineta 2009.gada 14.jūlija noteikumu Nr.770 „Valsts zemes dienesta sniegto maksas pakalpojumu samaksas kārtība" 2.punktā.

Motīvu daļa

[8] Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 22.punkts noteic, ka pēc nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības aktualizācijas nekustamā īpašuma nodokļa apmērs, ja nemainās nekustamā īpašuma lietošanas mērķis, atsevišķi par katru zemes vienību un katru ēku 2008., 2009. un 2010.gadā nedrīkst pārsniegt iepriekšējam taksācijas gadam aprēķināto nodokļa apmēru (neņemot vērā atvieglojumus) vairāk kā par 25 procentiem.

[9] Pārejas noteikumu 22.punkts likumā iekļauts ar 2007.gada 8.novembra likumu. Kā norādīts likumprojekta „Grozījumi likumā „Par nekustamā īpašuma

nodokli”” anotācijā *(9.Saeimas likumprojekts Nr.466/Lp9, apskatīts www.saeima.lv)*, normas būtība ir ieviest pārejas periodu Valsts zemes dienesta 2007.gadā aktualizēto kadastrālo vērtību ieviešanai, nosakot nodokļa apmēra pieauguma ierobežojumu. Likumprojekts paredzēja, ka ar 2008.gadu nodokļa likme būs 1,0 procenti no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības un nodokļa apmērs 2008., 2009. un 2010.gadā pie nemainīga nekustamā īpašuma lietošanas mērķa nedrīkstēs pārsniegt iepriekšējam taksācijas gadam aprēķināto par vairāk kā 25 procentiem. 22.punkta pamatā ir Finanšu ministrijas informatīvais ziņojums „Priekšlikumi nekustamā īpašuma nodokļa pilnveidošanai, lai novērstu būtisku nekustamā īpašuma nodokļa sloga palielināšanu iedzīvotājiem” *(apstiprināts ar Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija protokollēmumu Nr.50 (protokols Nr.37))*. Ziņojumā norādīts, ka, neizdarot grozījumus likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli” pēc nekustamā īpašuma kadastrālo vērtību bāzes aktualizācijas, 2008.gadā būtiski pieaugs nodokļa slogs. Tas novēršams gan ar samazinātām likmēm, gan ar nodokļa apmēra pieauguma ierobežojumu visiem nodokļa maksātājiem 25 procentu apmērā, salīdzinājumā ar iepriekšējam (2007.) taksācijas gadam aprēķināto, ja nav mainījies ar nekustamā īpašuma nodokli apliekamais objekts.

[10] Pārejas noteikumu 22.punkta piemērošanas priekšnoteikumi ir divi: 1) ir aktualizēta nekustamā īpašuma kadastrālā vērtība; 2) nemainās nekustamā īpašuma lietošanas mērķis. Pazīme „iepriekšējā taksācijas gadā veiktā nodokļu aprēķina esamība” neatrodas normas tiesiskā sastāva (priekšnoteikumu) daļā, bet tiesisko seku daļā. Tā noteic, no kā aprēķināms 25 procentu ierobežojums.

Nodokļa apmēra pieauguma ierobežojums tiek administrēts, ņemot par pamatu vienīgi nekustamā īpašuma kadastrālo vērtību, lietošanas mērķi un iepriekšējā taksācijas gadā veiktā nodokļu aprēķina esamību. Tādējādi nodokļa apmēra pieauguma ierobežojums vienlīdz attiecināts kā uz personām, kuras ilgstoši dzīvojušas nekustamajā īpašumā un maksājušas nekustamā īpašuma nodokli, tā arī uz personām, kuras kļuvušas par nekustamā īpašuma īpašniekiem tikai 2008.gadā, iegūstot īpašumu no iepriekšējiem nodokļa maksātājiem. Savukārt attiecībā uz personu, kura kļūst par nekustamā īpašuma īpašnieku citādā ceļā – atgūstot to valdījumā no pašvaldības – salīdzināmos apstākļos tiek piemēroti atšķirīgi noteikumi. Vienīgais iemesls pārejas noteikumu nepiemērošanai ir apstāklis, ka pašvaldībai nebija jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis pašai sev, kas savukārt nozīmē, ka attiecībā uz konkrēto nekustamo

īpašumu, nav iepriekšējā taksācijas gadā veikta nodokļa aprēķina. Senāta ieskatā, minētais apstāklis nav uzskatāms par objektīvu pamatu atšķirīgai attieksmei. Tāpēc Senāts atzīst, ka, pamatojoties uz tiesiskās vienlīdzības principu, iepriekšminētie gadījumi ir apskatāmi vienādi. Tikai tā var izpildīt valdības un likumdevēja lēmumu, ka nodokļa apmēra pieauguma ierobežojums tiek attiecināts uz visiem nodokļa maksātājiem.

[11] Atbildētāja kasācijas sūdzībā norāda uz praktiskām grūtībām pašvaldībai noskaidrot nekustamā īpašuma nodokļa apmēru 2007.gadā. Taču šādas grūtības nevar būt par pamatu atšķirīgai attieksmei. Senāts arī piekrīt, ka nav pamata Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumu Nr.495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" 60.[1]2.apakšpunkta tagadējo redakciju attiecināt uz izskatāmo lietu.

Ar Ministru kabineta 2009.gada 7.aprīļa noteikumu Nr.301 „Grozījumi Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumos Nr.495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas kārtība"", kas stājās spēkā 2009.gada 16.aprīlī, 1.4.apakšpunktu tika papildināti likuma piemērošanas noteikumi un noteikts, ka nodokļa apmēra pieauguma ierobežojumu nepiemēro, ja nekustamā īpašuma nodoklis, pamatojoties uz likuma 1.panta otrās daļas nosacījumiem, par konkrētu nekustamā īpašuma objektu iepriekšējam taksācijas gadam nav aprēķināts.

Tā kā publiskajās tiesībās tiesību normai ir uz priekšu vērsts spēks, ja nav noteikts citādi, tad šāda norma nav attiecināma uz iepriekš notikušiem faktiskiem apstākļiem. Otrkārt, piemērojot šo normu, būtu apsverama normas atbilstība augstāka juridiskā spēka normām un Ministru kabinetam deleģētajai kompetencei, taču tas nav šīs lietas jautājums.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 26.maija spriedumu, bet Rīgas domes kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators *(paraksts)* J.Neimanis

Senatore *(paraksts)* D.Mita

Senatore *(paraksts)* R.Vīduša

NORAKSTS PAREIZS

Senators J.Neimanis
Rīgā 2011.gada 10.februārī